

บทความวิชาการ

โดย อาจารย์เกษม ประพาน อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง มจร.วิทยาเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลย

เรื่อง การบังคับใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไทย พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535) เกี่ยวเนื่องกับ
กฎหมายฝ่ายบ้านเมือง

บทนำ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นองค์ศาสดาเอกของพระพุทธศาสนา ที่มีประเทศต่างๆทั่วโลก นับถือกันอย่างมากมายตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน สืบทอดกันยาวนานถึง 2500 กว่าปีผ่านมาแล้ว ประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ประชาชนกว่า 94 เปอร์เซ็นต์ หรือ ราวๆ 58 ล้านคน นับถือพระพุทธศาสนา สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษของเราเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันเป็นช่วงระยะเวลาที่ยาวนาน โดยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลังจากทีพระองค์ทรงเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระองค์ได้ทรงฝากคำสอนในทางพุทธศาสนาไว้กับ พุทธบริษัท 4 กล่าว คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา และได้บัญญัติข้อห้าม และข้อปฏิบัติไว้ ให้พุทธบริษัท 4 ได้กระทำและปฏิบัติ กล่าวโดยย่อ คือ มอบศีล สมาธิ ปัญญา ให้เราได้ปฏิบัติพร้อมรักษา กล่าวคือ พระสงฆ์ให้รักษาศีล 227 ข้อ อุบาสก และอุบาสิกา ให้รักษาศีล 5 หรือว่า ศีล 8 ในกาลที่เหมาะสม

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มีมูลเหตุเพื่อปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น กับยุคเหตุการณ์ในปัจจุบันที่เจริญและพัฒนาก้าวหน้าในหลายๆด้านสังคมโลก รวมทั้งหมด 8 หมวด โดยสรุปย่อที่มีส่วนสำคัญเกี่ยวกับคณะสงฆ์ไทย ในปัจจุบันที่กระทำผิดเกี่ยวเนื่องกับ กฎหมายฝ่ายบ้านเมือง ดังกรณี **หมวดที่ 1 สมเด็จพระสังฆราช** มาตรา 7 พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่งในกรณีตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชว่างลง ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมเสนอสมเด็จพระราชาคณะ ผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชในกรณีที่สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมเสนอสมเด็จพระราชาคณะรูปอื่นผู้มีอาวุโสโดยสมณศักดิ์รองลงมาตามลำดับ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งใน มาตรา 7 เกี่ยวกับการเสนอสถาปนาแต่งตั้งสมเด็จพระสังฆราชองค์ใหม่แทนสมเด็จพระญาณสังวร อดีตสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 19 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ที่ทรงสวรรคต ก็ยังเป็นที่ยกเถียงกันหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายการเมืองและฝ่ายแนวร่วมที่เสนอ สมเด็จพระมหาธีรราชังคลา

จารย์ (ช่วง วรปณโย) เจ้าอาวาสวัดปากน้ำภาษีเจริญ กรรมการมหาเถรสมาคม เป็นสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 20 ต่อไป ประเด็นที่น่าคบคิด กล่าวคือ มีการตีความว่า ระหว่างอำนาจมหาเถรสมาคม และอำนาจของ นายกรัฐมนตรี ตาม มาตรา 7 ใครที่มีอำนาจในการเสนอ อีกฝ่ายที่สนับสนุนสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ก็ว่าตามกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535) มาตรา 7 เป็นอำนาจของ คณะกรรมการมหาเถรสมาคมร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน โดยยึดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ได้กระทำสืบต่อกันมาและยึดกรอบระเบียบของกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับปัจจุบันเป็นกรอบในการถือปฏิบัติ และมติของคณะกรรมการมหาเถรสมาคมโดยเสียงข้างมากในที่ประชุม มีมติได้เสนอเสนอรายงานสมเด็จพระราชาคณะ ผู้ที่อาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ กล่าวคือ ได้เสนอ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปณโย) เจ้าอาวาสวัดปากน้ำภาษีเจริญ กรรมการมหาเถรสมาคม เพื่อส่งต่อนายกรัฐมนตรี คือ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งก็มีอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535) มาตรา 7 พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่ง ในกรณีที่ตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชว่างลง ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมเสนอนามสมเด็จพระราชาคณะ ผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช และทางฝ่ายต่อต้านที่ไม่เห็นด้วย แม้กระทั่งคณะกรรมการผู้ตรวจการแผ่นดิน ก็ว่า ตัวบทกฎหมายของใน มาตรา 7 ของ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535) ไม่ชัดเจนเป็นช่องว่างระหว่างอำนาจที่เสนอรายงานสมเด็จพระราชาคณะผู้อาวุโสสูงสุดทางสมณศักดิ์ ระหว่าง อำนาจของ คณะกรรมการมหาเถรสมาคม และฝ่ายอำนาจทางการเมือง กล่าวคือ นายกรัฐมนตรี

จึงทำให้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยรัฐมนตรีสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่โดยตรง ตามกฎหมาย เป็นผู้ดูแลกำกับ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ยื่นเรื่องอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการมหาเถรสมาคม ขอบด้วยกฎหมายหรือไม่อย่างไร ในการประชุมมหาเถรสมาคม และมีมติได้เสนอ รายงานสมเด็จพระราชาคณะที่มีลำดับอาวุโสโดยสมณศักดิ์ ในที่นี้คือ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ เจ้าอาวาสวัดปากน้ำภาษีเจริญ และกรรมการมหาเถรสมาคม ยื่นให้นายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เพื่อทูลเกล้าฯ เพื่อทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช ลำดับที่ 20

ในเวลาต่อมาฝ่ายบ้านเมือง (รัฐบาล) ได้ยื่นมติดังกล่าวข้างต้น ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งเป็นสถาบันที่ปรึกษากฎหมายของรัฐ เป็นสถาบันทางวิชาการ และเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งของการปกครองประเทศโดยกฎหมาย การให้ความเห็นชอบทางกฎหมาย คณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักคณะกรรมการกฤษฎีกาคำนี้ถึงความถูกต้อง ตามหลักนิติศาสตร์และความสอดคล้องกับศาสตร์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมุ่งหมายให้ฝ่ายปกครองสามารถนำไปแก้ปัญหาที่แท้จริงของสังคมได้ ได้ตีความมติดังกล่าวข้างต้น

และเมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาโดยรอบคอบ ยึดข้อกฎหมายตามหลักนิติศาสตร์เป็นกรอบในการพิจารณา เพื่อตีความว่า การเสนอรายงานสมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสโดยสมณศักดิ์ เป็นอำนาจหน้าที่เสนอรายงานโดยนายกรัฐมนตรี หรือเป็นอำนาจของมติมหาเถรสมาคม ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้พิจารณาและได้ทำหนังสือชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรว่า หน้าที่เสนอรายงานสมเด็จพระราชาคณะที่อาวุโสโดยสมณศักดิ์ เพื่อเสนอนายกรัฐมนตรี เพื่อทูลเกล้า เพื่อทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช มติมหาเถรสมาคมชอบด้วยกฎหมายและมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายถูกต้องแล้ว ต่อไปเป็นตามกระบวนการของกฎหมายเป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีเพื่อทูลเกล้าฯต่อไป

อย่างไรก็ตามถ้าเราเปรียบเทียบ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ. 2535) มาตรา 7 และ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ก่อนการแก้ไข เพิ่มเติม (พ.ศ. 2535) หมวดสมเด็จพระสังฆราชตัวบทกฎหมายเขียนไว้ว่าอย่างไร กล่าวคือ **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 เดิม หมวดสมเด็จพระสังฆราชมาตรา ๗** พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช มาตรา ๘ สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ และทรงตราพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย พระธรรมนูญและกฎมหาเถรสมาคม มาตรา ๙ สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการมหาเถรสมาคม มาตรา ๑๐ ในเมื่อไม่มีสมเด็จพระสังฆราช ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยพรรษาปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ในเมื่อสมเด็จพระสังฆราชจะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือไม่อาจทรงปฏิบัติหน้าที่ได้ สมเด็จพระสังฆราชจะได้ทรงแต่งตั้งให้สมเด็จพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน ถ้ามิได้ทรงแต่งตั้งไว้ ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยพรรษาปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ในกรณีที่สมเด็จพระราชาคณะซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราชไม่อาจปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชได้ ให้สมเด็จพระราชาคณะรูปอื่นผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยพรรษาปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ในกรณีที่สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยพรรษาไม่อาจปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชได้ ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสรองลงมาโดยพรรษาลำดับปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศนามสมเด็จพระราชาคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชตามมาตรานี้ในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งประเด็นนี้ จะแตกต่างกันในตัวบทกฎหมายชัดเจน ดังนั้น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 หมวดที่ 1 สมเด็จพระสังฆราชตามตัวบทกฎหมาย ผู้ที่มีอำนาจในการเสนอรายงานสมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสโดยสมณศักดิ์ ให้นายกรัฐมนตรีเพื่อทูลเกล้าฯเพื่อสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช คือ คณะกรรมการมหาเถรสมาคมโดยตรง ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี แต่ที่ยังเป็นปัญหาในปัจจุบันที่การเสนอ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปญโญ) วัดปากน้ำภาษีเจริญ และกรรมการมหาเถรสมาคม ที่ผ่านมติของมหาเถรสมาคมไปแล้ว และตอนนี้ของฝ่ายบ้านเมืองจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 ต่อไป

ปัจจุบันได้ที่ยังเป็นปัญหาและเป็นที่ยกเถียงกันอยู่ คือมีการกล่าวหาว่า สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปัญญา) เจ้าอาวาสวัดปากน้ำภาษีเจริญ กรรมการมหาเถรสมาคม และผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก มีการครอบครองทรัพย์สิน ที่ไม่บริสุทธิ์สมกับสมณเพศนักบวช และเป็นพระมหาเถรผู้ใหญ่ ยิ่งไม่สมควรอย่างยิ่งในการสะสมเรื่องของอามิส ทรัพย์สิน พร้อมทั้งของที่มีมูลค่าต่างๆ อย่างที่ชาวโลกเขาสะสม กล่าวคือ ได้มีการครอบครองรถยนต์โบราณโดยเป็นชื่อของท่านเป็นเจ้าของรถยนต์โบราณคันดังกล่าว ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดจนผู้ที่ต่อต้านที่เป็นพุทธศาสนิกชน ได้มีการร้องทุกข์กล่าวโทษ ไปยังสำนักงานกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สังกัด กระทรวงยุติธรรม ว่าสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ มีการครอบครองรถยนต์โบราณ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ มีการนำเข้าจากต่างประเทศ โดยที่ไม่เสียภาษีศุลกากรที่ถูกต้อง มีการปลอมแปลงเอกสารต่างๆ มากมาย กล่าวคือ ทางกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้ตั้งประเด็นเกี่ยวกับความผิดไว้เป็นเรื่องคือ ผิดกฎหมายศุลกากร และกฎหมายอาญา

และท่านนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็ประกาศชัดว่า ถ้าเรื่องที่ถูกกล่าวหาหรือเรื่องคดีความต่างๆ ยังไม่ชัดเจนหรือยังมีปัญหาฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรม ยังไม่จบสิ้นกระบวนการทางยุติธรรมก็จะยังไม่เสนอรายงานสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์เพื่อทูลเกล้าฯ สถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 20 ต่อไปและต้องเป็นหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ จะต้องรวบรวมหลักฐานทุกอย่างให้รัดกุม มีน้ำหนักที่จะสามารถยื่นให้พนักงานอัยการ ซึ่งเป็นทนายแผ่นดินฟ้องร้องต่อศาล ในส่วนของสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ก็ต้องแต่งตั้งทนายความแก้ต่างในประเด็นต่างๆ ที่ทางกรมสอบสวนคดีพิเศษตั้งข้อกล่าวหาในชั้นสอบสวน ก่อนที่จะไปถึงชั้นอัยการ หรือแม้ถึงชั้นอัยการ เมื่ออัยการมีหน้าต้องสั่งฟ้องต่อศาลแล้ว กระบวนการต่อไปก็เป็นหน้าที่ต่อสู้กันในชั้นศาลต่อไป และที่สำคัญทางพระธรรมพระวินัย ภิกษุจะต้องประพฤติตนเป็นคนมักน้อย สันโดษ พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ สะสมสิ่งของวัตถุต่างๆ ที่เป็นเหมือนชาวโลก และการที่จะขึ้นเป็นผู้ปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ จะต้องสะอาดด้วยกาย วาจา และใจ ครองวัตรศีลด้วยความงดงาม ไม่มีที่ตำหนิ ต่างพล้อยในประเด็นเรื่องต่างๆ เป็นต้น

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535) หมวดที่ 3 การปกครองคณะสงฆ์ ก็มี ส่วนในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เรียบร้อย นับตั้งแต่ ภาค จังหวัด อำเภอ และตำบล ไปลำดับไป มีเจ้าคณะผู้ปกครองที่เรียกว่าพระสังฆาธิการ ระดับชั้น เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลและ เจ้าอาวาส เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นสมควรจะจัดให้มีรองเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะอำเภอ และรองเจ้าคณะตำบล เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะนั้นๆ ก็ได้ และ**มาตรา 23** การแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุอันเกี่ยวกับตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ตำแหน่งอื่นๆ และไวยาวัจกรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม แต่มีชาวอยู่เป็นประจำเกี่ยวกับคณะสงฆ์ไทยเรา ที่ประพฤติผิดพระธรรม จนถึงกระทำผิดเกี่ยวกับกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง

เหตุเกิดที่ไหนก็ต้องเป็นหน้าที่ของพระสังฆาธิการเจ้าปกครองในเขตนั้นเราผิดชอบ ทำการสอบสวน สืบสวน ขึ้นต้นก่อน ให้แน่ชัดสิ้นความกระบวนกรหรือเป็นที่ปราศจากข้อสงสัย และมีหลักฐานชัดเจนพอที่จะตัดสินใจ ว่ากระทำผิดหรือถูกเกี่ยวโยงกับกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองหรือไม่อย่างไร ก่อนที่จะส่งตัวไปให้เจ้าหน้าที่ปกครอง หรือตำรวจ ทำการดำเนินคดีฝ่ายโลก แต่ที่ปัจจุบันที่พบมากตามข่าวสารต่างๆ เวลาพระสงฆ์กระทำความผิด ยังไม่การตรวจสอบ สืบสวน หาข้อมูล หลักฐาน และดำเนินการตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 หมวดที่ 4 นิคกรรมและการละสมณเพศ กล่าวคือ **มาตรา 28** พระภิกษุรูปใด ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด **มาตรา 29** พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือ พนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุมหรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้ พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ **มาตรา 30** เมื่อจะต้องจำคุก กักขัง หรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสีย ได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น จึงกล่าวได้ว่า พระสงฆ์ที่ถูกจับและถูกกล่าวหาว่า กระทำความผิดอาญา เพื่อพนักงานสอบสวน ไม่ว่าจะเป็เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าพนักงานตรวจ เจ้า พนักงานสืบสวนคดีพิเศษ เจ้าพนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายอื่นที่ได้กำหนดหน้าไว้ ให้มี อำนาจในการสอบสวนได้ ถ้าเจ้าพนักงานที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ได้ทำการสืบสวนสอบสวน ตามพยานหลักฐาน และเชื่อว่ามิมีมูลเหตุได้กระทำความผิดจริง พนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจไม่ปล่อยตัวชั่วคราว และถ้าเจ้า พนักงานสอบสวน นำพระสงฆ์ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญาและถูกจับไปพบเจ้าอาวาสของพระสงฆ์ ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดทางอาญาสังกัดอยู่ (ตามหนังสือสุทธิ) และเจ้าอาวาส วัดนั้นที่พระสงฆ์ได้ กระทำความผิดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือถ้ามีเหตุอันสมควรว่าถ้าปล่อยตัวไปให้เจ้าอาวาสของพระสงฆ์ที่ถูก กล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา จะหลบหนีหรือไปกระทำต่อพยานหลักฐาน ให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวน ดำเนินการให้พระสงฆ์นั้นสละสมณเพศได้ (สึก)ได้ และอีกกรณีหนึ่ง เมื่อพระสงฆ์ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำ ความผิดทางอาญา เมื่อศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษา ให้จำคุก กักขัง มอบให้เจ้าพนักงานผู้ที่มีหน้าที่บังคับใช้ กฎหมาย ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล กล่าวคือ ให้สละสมณเพศของพระสงฆ์เสีย หลักจากให้สละสมณเพศแก่พระสงฆ์ที่ได้กระทำความผิดอาญาแล้ว ให้รายงานให้ศาลทราบ และพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 ยังได้บัญญัติหรือว่ากำหนดบทลงโทษไว้สำหรับพระภิกษุที่ ละเมิดพระธรรมวินัย หรือมีโทษทางปกครอง ได้กำหนดไว้ใน **หมวดที่ 7 บทกำหนดโทษ** กล่าวคือ **มาตรา 42** ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์ หรือถูกถอดถอนจากความเป็นพระอุปัชฌาย์ ตามมาตรา 23 แล้ว กระทำการบรรพชาอุปสมบทแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี **มาตรา 43** ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา

15 จัตวา วรรคสอง มาตรา 26 มาตรา 27 วรรคสาม หรือมาตรา 28 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี
มาตรา 44 ผู้ใดพ้นจากความเป็นพระภิกษุเพราะต้องปาราชิกมาแล้ว ไม่ว่าจะมีความวินิจฉัยตามมาตรา 25
 หรือไม่ก็ตาม แต่มารับบรรพชาอุปสมบทใหม่ โดยกล่าวความเท็จหรือปิดบังความจริงต่อพระอุปัชฌาย์ ต้อง
 ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี **มาตรา 44 ทวิ** ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายสมเด็จพระ
 พระสังฆราช ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ **มาตรา 44 ตริ**
 ผู้ใดใส่ความคณะสงฆ์หรือคณะสงฆ์อื่นอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก ต้องระวางโทษจำคุก
 ไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กล่าวคือ **มาตรา 15** จัตวา เพื่อรักษาหลักธรรมวินัย และเพื่อความเรียบร้อยดีงามของคณะ
 สงฆ์ มหาเถรสมาคมจะตรากฎมหาเถรสมาคม เพื่อกำหนดโทษหรือวิธีลงโทษทางการปกครอง สำหรับ
 พระภิกษุ และสามเณรที่ประพฤติให้เกิดความเสียหายแก่พระศาสนา และการปกครองของคณะสงฆ์ก็ได้
มาตรา 26 พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และได้มีความวินิจฉัยถึงที่สุด ให้ได้รับนิคหกรรมให้สึก ต้อง
 สึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ได้ทราบคำวินิจฉัยนั้น **มาตรา 27** วรรคสาม คือ พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัย
 ให้สละสมณเพศตามวรรคสอง ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น และ มาตรา 28
 พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติตัว
 บทกฎหมายไว้อย่างรอบคอบเกือบทุกด้านเกี่ยวกับ พระสงฆ์ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมาย
 บ้านเมือง โดยเฉพาะกฎหมายอาญา และกฎหมายอย่างอื่น และกล่าวถึงกระบวนการยุติธรรม โดยเริ่มตั้งแต่
 กระบวนการสืบสวนสอบสวน ตั้งแต่ต้นน้ำ ได้แก่พนักงานสอบสวน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ปกครอง เจ้าหน้าที่
 ตำรวจ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เป็นต้น กลางน้ำ ได้แก่ เจ้าหน้าที่อัยการ หรือบางองค์กร
 อิสระสามารถจ้างทนายฟ้องได้ กรณี องค์การอิสระได้ประชุมข้อตกลงร่วมกันกับอัยการไม่สำเร็จหรือไม่เป็นที่
 ของฝ่ายองค์การอิสระ และปลายน้ำ อันได้แก่ ศาลยุติธรรมทั่วไป มีตั้งแต่ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาล
 ฎีกา ตามลำดับ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ให้อำนาจเจ้าคณะพระสังฆาธิการในระดับต่างๆ เริ่มต้น มีอำนาจสืบสวน
 สอบสวนหรือในทางพระวินัยเรียกว่า “**การทำนิคหกรรมและสละสมณเพศ**” เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดในคดี และถึง
 กระบวนการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ในการสืบสวนสอบสวน กรณีพระสงฆ์ได้ถูก
 กล่าวหาและกระทำความผิดในทางอาญา และกฎหมายอื่น แต่ที่ปัจจุบันการบังคับใช้กฎหมายคณะสงฆ์ที่มี
 ปัญหาทุกวันนี้ เกิดจากผู้บังคับใช้กฎหมาย ไม่ใช่เกิดจาก ตัวบทกฎหมายแต่อย่างใด กล่าวคือ ผู้บังคับใช้
 กฎหมายมีการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบ้านเมือง และฝ่ายเจ้าคณะพระสังฆาธิการ และอีกอย่างผู้ถูก
 กล่าวหาไม่ให้ความร่วมมือเจ้าหน้าที่บ้านเมือง และเจ้าคณะผู้ปกครองพระสังฆาธิการ ซึ่งอาจจะเกิดจากปัจจัย
 ต่างๆมากมาย ซึ่งไม่สามารถกล่าวไว้ได้ในที่นี้ ซึ่งชาวพุทธทั่วประเทศและเจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องหาแนวทาง

และวิธีการแก้ไข และสมควรหรือไม่ที่จะปฏิรูปกระบวนการคณะสงฆ์ไทย ให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม
โลกที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535)

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477